

Eskozia, Katalunia, Euskal Herria... independentziarako bidean? Diru politikaren garrantziaz

Independentzia da kontua, independentzia politikoa eta ekonomikoa.

Hiru nazio desberdin ditugu aztergai: Eskozia, Katalunia eta Euskal Herria.

Zertan ari dira, zer egin dute, zer proposatu dute?

Ikasi ote dugu ezer proposamen desberdinetatik?

Ikus dezagun...

1. Diru Teoria Modernoa (DTM)

Segituan aipatuko duguna, hein handi batean UEUko blogean ukitu eta analizatu dugu. Hortaz, blog horretan idatzitako sarrerez¹ baliaturik, baita jadanik hainbat lekutan emandako hitzaldietan² ere, nolabait berraipatuko dugu hemen.

Akademia eta ortodoxiatik erabat aldentua, hizkera lauan esandakoa entzuleek ulertu dute, baita galdera pilo bat egin ere. Segur aski ekonomialari, politikari eta kazetari profesional askok ez lukete ulertuko. Baina hori beste arazo bat da, haiena ez gurea³.

Euskal Herritik kanpo gero eta ezagunagoa den DTMz baliatu naiz hala blogean nola hainbat izkributan edo hitzalditan, zeren Warren Mosler-ek dioen moduan, "*Any school of thought that is not 'MMT consistent' is inapplicable with regards to any actual economy*" (2013).

DTMko autorerik garrantzitsuenak hauexek dira: Bill Mitchell, Randall Wray, Pavlina Tcherneva, Stephanie Kelton,..., baina oroz gain, Warren Mosler⁴.

1 2006 hasi zen blog hori. Gaur arte 2.300 sarrera baino gehiago daude bertan. UEUri esker, horixe izan da nire lantxoa. Segituko dugu lanean, noski.

2 Leku ezberdinetan aritu naiz, hasi Santurtzin eta Hendaian bukatu. Tartean ondokoetan egon naiz: Azepeitian, Azkoitian, Bilboko Alde Zaharrean, Busturian, Eibarren (UEU), Ekonomia Fakultatean (Sarriko), Sestaon, Oihartzunen, Portugaleten, Usurbilen, Zamudion, Zizurkilen, ...

3 Izan ere, "8 urteko haur batek DTM uler dezake askoz errazago eta arinago ekonomian doktore batek baino, "*MMT: an 8-year-old can grasp more readily than a PhD*", in *The Nation* aldizkaria eta DTM: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/05/08/the-nation-aldizkaria-eta-dtm/>.

4 Ikus *Warren Mosler: biografia*: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/02/14/warren-mosler-biografia/> eta *Warren Mosler: biografia (segida)*:

Hortaz, DTMz irakurtzean, ondoko prozedura proposatzen dut, Bill Mitchell-i⁵ jarraikiz:

1. *Ahantz nor zaren*
2. *Ahantz gobernuaz -ona ala txarra- pentsatzen duzuna, berarekin itsatsita zaude*
3. *Ahantz pentsatzen duzuna politika sozialaz, ahantz emozio guztiak*
4. *Ahantz zer naziotan bizi zaren, ez du axola*
5. *Ahantz alde zurreko kontzeptu ekonomiko guztiak eta prestakuntza (baldin baduzu)*
6. *Orduan ahalegindu ulertzen irakurtzen duzuna.*

Krisia dela eta, hitz pare bat, besterik ez:

- (a) Krisia azaldu eta gero, mundu mailan, liburu boom bat egon da, bereziki ingelesez.
- (b) Baina krisia lehertu baino lehen, oso-oso jende gutxi aurreikusi zuen 'zeturrena'.
- (c) Gainera, afera ez da krisiaren irudia ematea, krisi horren zergatiak adieraztea baizik.
- (d) DTMkoek orain dela ia 20 urte iragarri zuten zeturrena, baita berorren zergatiak adierazi ere. Mosler-ek 1994an!⁶
Gauza bera Europari buruz⁷.
- (e) Jendeak ez zuen ezer argitaratu ezjakintasunean murgiltzen zelako. Hala ortodoxia nola heterodoxia, marxistak barne, erabat lekuz eta denboraz kanpo zeuden. Eta orain, ba ote dakite zer dela eta gertatu den krisia?
- (d) Euskal Herrian gauza bertsua, baina, gure txikitasunean, askoz okerragoa zen egoera. Eta orain?

2. Independentzia garairako ekonomia: Diru Teoria Modernoa hasiberrientzat

Diru teoria modernoaren zenbait ezaugarri ezagunak ditugu⁸.

Hona hemen edozein herrialde subiranok jakin behar dena eta, ondorioz, berak egin behar duena:

- (1) Banku zentralak zuzenki Gobernuaren zorra eros dezake beti, eta horrela gastu publikoa erraztu, bono merkatura jo gabe
- (2) Monetak atzerritar truke merkatuetan libreki flotatzen du
- (3) Gobernuak ez du beharrezkoa maileguz hartzea atzerritar monetetan
- (4) Edozein herrialde subiranok ez du inolako solbentzia arriskurik

Are gehiago,

(i) Aurrekontu defizitak ez dira ez onak ez txarrak, eta beharrezkoak dira ez-gobernuko sektorearen gastu susmoak ez-nahikoak direnean, baliabide produktibo eskuragarrien erabilera osoa segurtatzeko.

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/02/16/warren-mosler-biografia-segida/>.

Gehigarriak: <http://www.unibertsitatea.net/otarrea/gizarte-zientziak/ekonomia/warren-mosler-2010etik-2017ra>.

5 Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=5224>.

6 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/10/29/warren-mosler-en-soft-currency-economics-ii-modern-monetary-theory/>.

7 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/07/10/diru-teoria-modernoak-irabazi-du/>.

8 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/diru-teoria-modernoaren-funtsa> eta <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/diru-teoria-modernoa-dtm>. Gehiago hemen: <http://www.unibertsitatea.net/otarrea/gizarte-zientziak/ekonomia/diru-teoria-modernoa-dtm> eta <http://www.unibertsitatea.net/otarrea/gizarte-zientziak/ekonomia/zirkuitu-teoriatik-dtmra>.

(ii) Aurrekontu soberakinak ez dira ez onak ez txarrak, eta baldintza batzuetan kaltegarriak izan daitezke baldin eta beraiek suposatzen badute hazkunde egoerako narraz ibiltze bat, zereginik gabeko baliabideak daudenean.

(iii) Ez dauka inongo zentzurik esateak moneta jaulkitzailea den gobernu batek bere monetan aurrezten duela. Aurrezte egungo gastuari dagokio etorkizuneko gastu posibletasunak hobetzeko eta finantzialki murriztuta dagoen ez-gobernuko erakundeari aplikatzen zaio. Gobernuak ezin du inoiz behar aurretiko fondorik gastatzearen eta, beraz, ezin du inoiz 'aurreztu' behar.

(iv) Aurrekontuari baimendu behar zaio enplegu osoa lortzeko eta bermatzeko behar den gastu netoko mailari egokitzearen.

(v) Aurrezte pribatua errentari dagokio.

(vi) Banku zentralak interes tasa jartzen du.

(vii) Aurrekontu defizitak ez dira inoiz atzera ordaindu behar, gizaldi bakoitzak aukeratzen du berak ordaintzen duen zergapetze maila.

(viii) Moneta jaulkitzen duen gobernuak beti moneta horretan salgaia den edozein gauza eros dezake. Gobernu hori ezin da inoiz dirutik gabe geratu.

(ix) Aurrekontu defizitek isla dezakete gobernu handia zein txikia.

(x) Gastu guztiak (publikoa zein pribatua) inflazio arriskua ekartzen du. Gobernu gastua ez da inflaziogilea baliabide errealek jardun gabe dauden bitartean.

(xi) Inflazio arriskua gastuari dagokio eta ez berari lotuta dauden antolaketa monetarioari (kasu, bonoei).

(xii) Generazioen arteko zamak baliabide errealei daude lotuta.

(xiii) Moneta subiranoko jaulkitzailea ezin da inoiz egon ez ordaintze egoeran.

(xiv) Zerga ordaintzaileek ez dute ezer finantzatzen. Zergak gobernuaren erremintak dira programa sozio-ekonomikoa praktikan jartzeko.

DTM-ko ereduaz: [Sri Lanka DTMz jabetuko da; Ekonomia Monetario Moderno baten kudeaketaz](#)

Hortaz, independentzia garairako ekonomia ulertu ahal izateko, erreminta gisa DTM aukeratu dut⁹. Hasiberrientzat, ikus ondoko bi lan hauek: [Diru Teoria Modernoa hasiberrientzat](#)¹⁰ eta [Diru Teoria Modernoa hasiberrientzat: Independentzia garairako ekonomia](#)¹¹.

Gainera, ongi dakigunez, **lan bermea**, *job guarantee* delakoa, da DTMko alderik garrantzitsuenetarikoa¹², ez da gehigarri bat, funtsezko aldea baizik.

9 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/12/13/diru-teoria-modernoa-hasiberrientzat-independentzia-garairako-ekonomia/>.

10 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2014/01/21/diru-teoria-modernoa-hasiberrientzat-3/>.

11 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/12/13/diru-teoria-modernoa-hasiberrientzat-independentzia-garairako-ekonomia/>.

12 Ikus UEUko blogean ondoko sarrerak: [Lan bermeaz \(job guarantee delakoaz\)](#); [Warren Mosler: lan bermea](#); [Lan bermea: historia eta istorioak](#); [Pobreziaren aurka, lan postuak, hots, lan bermea](#); [Langabezia, Gobernua eta lan bermea](#); [Basic income ala job guarantee?](#); [Oinarrizko errenta ala lan bermea?](#); [Lan bermea, berriz](#); [Lan bermea \(Pavlina Tcherneva-ri elkarrizketa\)](#); [Langabezia eta lan bermea \(W. Mosler eta B. Mitchell\)](#); [Lan bermea, lanpostu bermatuak jendearentzat](#); [Pavlina Tcherneva-ri egindako elkarrizketa](#); [Elkarrizketa Pavlina Tcherneva-ri](#); [Nekazaritza, Industria, Zerbitzuak, Robotika,... eta job guarantee \(lan bermea\)](#); [Zer da lana? \(Neil Wilson\)](#); [DTMren ildotik: lana, langabezia, robotika eta lan bermea](#); [Alokatuta zaude!](#); [Randall Wray-ri](#)

Escursus:

(i) [Eurolandiaz: Europar Batasuna: zer ote da? CIA-k bultzatu ote zuen?](#); [Italiako eliteek jakin zuten eurogunea desastre bat izango zela](#); [Erromako tratatua eta geroko bilakaeraz](#)

(ii) [Ezkerraz](#) ere, hitz pare bat, ondoko linkean¹³

(iii) [Diruaz eta botereaz: Dirua eta boterea](#); [XXI. mendeko langile botereaz hitz bi](#); [DTM eta langile botereaz](#), [Azken Ezker aurrerakoia](#)

Orain, gaingiroki bada ere, independentziaranzko prozesuak direla eta, ikus ditzagun Eskozia, Katalunia eta Euskal Herriko egoerak...

3. Eskoziaz hitz bi

Eskozian gauzatu zen referendumaz, Euskal Herrian badago oso zabaldua den aurreiritzi bat, errealitatetik at dagoena.

Hala PNV-k nola progre askok uste dute Eskozian egondako referenduma paktatua izan zela, akordioaren bidez lortu zela.

Afera hori ongi ezagutzen dutenek beste historia bat kontatzen dute.

Izan ere, ICEC-koek¹⁴ honela diote, Anna Arque lekuko¹⁵:

“[La coneguda com a Via Escocesa és un cas paradigmàtic](#) per veure com els interessos partidistes, acomodats en el fals discurs del “no podem perquè Espanya no ens deixa”, han situat erròniament la conseqüència: el pacte amb l’Estat britànic, com a tret definitori, negant la veritable rellevància política del fet que el causa: la disposició unilateral del govern escocès. [Aquesta unilateralitat de la Via Escocesa](#) –explicada a bastament per l’ICEC (International Commission of European Citizens), per

[egindako elkarrizketa](#); [Lan bermea: zer egingo du jendeak?](#); [Helburua: guztientzako lana](#); [Mundu osoko progreentzako mezua](#); [Oinarrizko errenta unibertsala \(OEU\) eta aberatsen OEU-ren defentsa sutsua](#); [Silicon Valley eta oinarrizko errenta unibertsala](#); ...

Orokorki, ikus [Pavlina Tcherneva-ren lanak](#): [Pavlina Tcherneva eta lan bermea \(job guarantee\)](#) eta ondoko hau: [Lan bermeko programaren atzean dagoen ikerketaz hitz bi](#).

13 Ikus, besteak beste, ondoko linkak: [Europako ezkerria? Missing...](#); [Ezkerraz, beste behin...](#); [Europako ezkerria, gehigarria](#); [Korporazio transnazionalen eta ezkerria hitz batzuk](#); [Europako egoeraz eta ezkerria hitz bi](#); [Eskozia ezkerria hitz bi](#); [Mitchell-ek Espainiako ‘ezkerria’ egindako kritika](#); [Brexit eta ‘ezkerria’](#); [Austeritatea da arazoa, ez Brexit](#); [Globalizazioa, neoliberalismoa, nazio-estatua eta ezkerria](#); [Mikal Kalecki eta ezkerria](#); [Ezkerria ez du adorerik eta gutxiagotasun konplexua dauka](#); [Neoliberalismoa, amets amerikarra eta Ezkerria](#); [Brexit, ezkerria eta Lexit](#); [Costas Lapavistas-ek Greziaz, Europar Batasunaz, Grexit-ez, Brexit-ez, Ezkerria eta abarrez](#); [Elkarrizketa Costas Lapavistas-i](#); [Euroa eta \(galdutako\) ezkerria](#); [Non dago ezkerria? Zertan dabil?](#); ...

14 Ikus [Europar Hiritarren Nazioarteko Komisioa \(EHNK\)](#):

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/02/03/europar-hiritarren-nazioarteko-komisioa-ehnk/>. Gehigarriak: [ICEC: International Commission of European Citizens](#); [ICEC: 2015eko Diada eta 2017ko Sinposiuma](#); [Independentzia: euskaldunak eta Kataluniako bide](#); ...

15 Ikus [Referendum unilateral, el pas endavant](#): <http://www.elpuntavui.cat/opinio/article/8-articles/984295-referendum-unilateral-el-pas-endavant.html>.

exemple, a la Universitat Catalana d'Estiu, amb veus tan autoritzades com ara el ministre d'Afers Estrangers del govern escocès i el portaveu del govern a Westminster, entre d'altres– va ser el motiu fonamental que va empènyer la necessitat negociadora del Regne Unit i esborra la tan enganyosa premissa, utilitzada a bastament per polítics independentistes, [que diu que si els escocesos van fer el referèndum va ser gràcies als bons dels anglesos](#). *Res més lluny de la realitat: el referèndum es va fer gràcies als escocesos i al fet que per a ells l'únic pla B era el pla A¹⁶.*"

Sasi-argudio berberak Euskal Herrian irakurtzen eta entzuten dira.

Kontua da Eskoziak aparteko aukera ederra izan zuela politikoki eta ekonomikoki independentea izateko. Hala ere, independentziaren izenean, moneta Britainia Handiko banku zentralaren esku utzi nahi zuten (libre esterlina erabiliz) eta, harrigarria bada ere, fiskalitatea britainiar Altxor Publikoaren menpe.

Hori salatu dugu, e-posta batzuen bidez: [Eskoziari buruzko e-posta batzuk¹⁷](#). Bertan Bill Mitchell-en irakaspenak erabili nituen ([Bill Mitchell-ek Eskoziatz¹⁸](#) eta [Eskozia independentziaranzko bidean¹⁹](#)).

Hori dela eta, behin eta berriz azpimarratu dut Eskozia ez dela inongo eredurik Euskal Herriarentzat: ikus, besteak beste, ondoko linkak: [Eskozia ez da inolako ereduia Euskal Herriarentzat²⁰](#) eta [Eskozia ez da ereduia Euskal Herriarentzat!²¹](#)

Ondorioz, hauxe esan daiteke: Eskoziak hanka sartu zuen, goraino gainera.

DTMkoek, eta Mosler-ek bereziki, abisua eman zuten. Alde batetik, Katalunian gauza bertsua gerta ez zedin: [Eskozia eta Katalunia: DTMkoen abisua²²](#); eta bestetik, proposamena luzatuz: [Eskozia eta Katalunia /edo/ Katalunia eta Eskozia²³](#).

Hala ere, batzuek independentzia argi aldarrikatu zuten: [Independentzia da mezua \(zorionez!\)](#)

Eskoziarrek moneta propioaren afera ere ukitu zuten, nahiz eta kasurik ez egin: [Eskoziaren moneta propioaz zenbait iritzi²⁴](#).

Dena den, azken bolada honetan, moneta propioaz eztabaida oso interesgarri bat sortu da: [Moneta berria jaulkiko ote du balediko Eskozia independenteak?²⁵](#).

16 Gehiago hemen: [Katalan batzuk Orion](#),

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/05/12/katalan-batzuk-orion/>.

17 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarra/gizarte-zientziak/ekonomia/eskoziari-buruzko-e-posta-batzuk>.

18 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/10/08/bill-mitchell-ek-eskoziatz/>.

19 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2013/10/31/eskozia-independentziaranzko-bidean/>.

20 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2013/11/27/eskozia-ez-da-inolako-eredua-euskal-herrirako/>.

21 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/02/01/eskozia-ez-da-eredua-euskal-herrirako/>.

22 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2015/04/28/eskozia-eta-katalunia-dtmkoen-abisua/>.

23 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/06/29/11159/>.

24 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2014/09/06/eskoziaren-moneta-propioaz-zenbait-iritzi/>.

25 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/07/03/moneta-berria-jaulkiko-ote-du-balediko-eskozia-independenteak/>. (*Balitz eta baledi aspalditik bereizi ditugu: balitz irrealia eta baledi potentziala.*)

Interesgarriena hauxe dateke: [Eskozia independentea eta moneta propioa](#)²⁶.

Lan horiek DTMTik nahiko hurbil daude, baina... oraindik askotxo falta zaie.

Ea hurrengoan²⁷ asmatuko duten! Horretarako, jakin zein ez!, ekonomia da nagusi.

4. Kataluniaz hitz batzuk

Hasteko, hitz bi [autodeterminazio eskubideaz](#), linkean²⁸.

Katalunian Warren Mosler²⁹ eta Bill Mitchel³⁰ egon dira.

Segida:

Kataluniaz luze aritu gara UEUko blogean. Ikus, besteak beste, ondoko lan adierazgarriak:

(i) Katalunia independentziaranzko bidean³¹

26 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/01/15/eskozia-independentea-eta-moneta-propioa/>.

27 Hona albiste berri batzuk: [Eskozia: bigarren aukera?](#): <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/03/13/eskozia-bigarren-aukera/>; [Eskozia: bigarren aukeraz hitz bi](#): <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/03/14/eskozia-bigarren-aukeraz-hitz-bi/>; [Eskozia: albiste berriak](#): <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/04/04/eskozia-albiste-berriak/>; ...

28 Ikus ondoko linkak: [20 independentzia referendum azken 43 urteetan](#); [Autodeterminazio eskubidea: zertan datzan](#); [Autodeterminazio eskubideaz lau hitz](#); [Brexit eta autodeterminazioa](#); [AEBn batzuek badakite autodeterminazioa \(self-determination\) zer den](#); [Erdia gehi bat](#); [Autodeterminazioa = Demokrazia](#); [RUI: zipriztinak](#); [Euskal Herria: 25 urte galduta](#); [Ideia argiak eta kontzeptu kaxkarrak](#); [RUI \(ideia argiak\) \(11\)](#); [Autodeterminazio eskubidea eta Konfederazioa](#); [Autodeterminazioa ala 'alter-determinazioa'?](#); [Autodeterminazio eskubideaz Europan](#); [Irudiak \(Mandangaz eta Adz\)](#); [Autodeterminazioa eztabaidagai Bruselan](#); [Autodeterminazioa eztabaidagai Bruselan \(gehigarri berezia\)](#); [ICEC-ren albisteak: Venice adierazpena](#); [Autodeterminazio referendum bat beti da legala](#); [Eskizofrenia politikoa mandanga dela eta](#); [Autodeterminazio referendumaz](#); [Autodeterminazio eskubidea Kataluniarentzat](#); [Katalunia: referendumaren paktua, zer den eta zer ez den](#); [Despiste totala](#); [Autodeterminazioa behin eta berriz, Katalunian](#); ['BOE' espainiarra 1990ean](#); [Autodeterminazio eskubidea Espainian eta Euskal Herrian](#); [2006ko Txillardegi](#); [Britainia Handian Kataluniaren autodeterminazio eskubidearen alde](#); [Autodeterminazioa modan dago Munduan](#); [Joseluis Txillardegi \(segida\)](#); [Autodeterminazio eskubidea eta Espainia](#); [Resolution of Venice](#); [Hiru \(3\) biderrez, hiru, mandangatik at!](#); [Kataluniako referenduma legala da](#); [Independentzia: euskaldunak eta Kataluniako bidea](#); [Autodeterminazio eskubide demokratikoaren sortzea](#); [Referenduma? Bai, noski! Non? Katalunian!](#); [Kataluniako Sant Jordi egunean](#); [Grabitate erdigunea, Katalunia](#); [Euskal Herria grabitaterik gabeko egoeran](#); [Veneziako Komisioa: Antoni Abat](#); [Anna Arque Orion](#); [Autodeterminazioaren aldeko aldarrikapena Gipuzkoan \(1931n\)](#); [Katalan batzuk Orion](#); [CUP eta Autodeterminazioa](#); [Katalunia eta autodeterminazioaren eskubidea erabiltzea](#); [Demokrazia ezin da ilegal izan](#); [Jende arruntaren botoa](#); [Goierri aitzindari: Bejondeizuela!](#); [Herri orok dute autodeterminazio eskubidea](#); [Eskutitza IUko A. Garzon-i](#); [Alemania eta autodeterminazio eskubidea](#); ...

29 Ikus [Katalunia eta Warren Mosler](#):

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2015/09/21/katalunia-eta-warren-mosler/>.

30 Ikus [Bill Mitchell-i egindako elkarrizketa, Bartzelonan](#):

<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/05/17/bill-mitchell-i-egindako-elkarrizketa-bartzelonan/>.

31 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2013/12/24/katalunia-independentziaranzko-bidean/>. Gehigarri gisa, ikus ondokoak: [Referendumaren aurreko zipriztinak \(1\)](#); [Referendumaren aurreko zipriztinak \(2\)](#); [Referendumaren aurreko zipriztinak \(3\)](#); [Referendumaren aurreko zipriztinak \(4\)](#); [Referendumaren aurreko zipriztinak \(5\)](#); [Referendumaren aurreko zipriztinak \(6\)](#); [Referendumaren aurreko zipriztinak \(7\)](#); [Referendumaren aurreko zipriztinak \(8\)](#); [Referendumaren aurreko zipriztinak \(9\)](#); [Katalunia: Hilobiratu hilak](#); [Europako afera Bartzelonan dago](#); [Elkarrizketa CUPeko Anna Gabriel-i](#); [Referenduma? Bai, noski! Non? Katalunian!](#); [Katalunia 1936-37](#); [Katalunia eta demokrazia](#); [Kataluniak aurrera segitzen du](#);

(ii) Politikoki inbidia sentitu dugu: [Inbidiaz begiratutako 'prozesua'](#)³²

Kontuz! Ekonomia arloan, neoliberalismoa azaldu da Katalunian:

(a) Xavier Sala i Martin-en bidez: [Kataluniaren txanda \(5\)](#)³³ eta [Ortodoxiak ongi kobratzen du](#)³⁴

(b) ERC-ren bitartez: [Ezkerra neoliberalismoan murgiltzen denean...](#)³⁵

Ondoko lanetan gauza bertsua ikus daiteke: *Katalunia: gobernuaren finantza estrategiaz, independentziari begira*³⁶ eta *Eguberriko zipriztinak*³⁷.

Hala ere, ekonomian ere oasi moduko bat agertu da: [Katalunia: ekonomia pixka bat](#)³⁸

Euro eta moneta propioaren inguruan lan sakonak azaldu dira Antoni Soy-ren eskutik. Ondoko linketan azaldu dena garrantzitsua da oso: [Kataluniako independentziaz bi hitz](#)³⁹, [Referenduma eta haustura](#)⁴⁰ eta [Antoni Soy-ri egindako elkarrizketa](#)⁴¹.

Hemendik aurrera prentsa artikuluetan ere egongo da Soy ekonomialari katalana: [Antoni Soy, Directa-n](#)⁴²

[Katalunia eta nazioarteko begiraleak](#); [Katalunia: albisteak](#); [Katalunia: albisteak \(2\)](#); [Veneziako Komisioaz; Sezessorako eskubidea \(ere\) da autodeterminazioa](#); [Autodeterminazioa Katalunian eta Europa](#); [Iritzi desberdinak](#); [Katalunia: E eguna, G galdera](#); [Veneziako Komisioak ez du ezeztatzen referendum unilaterala](#); [Kataluniako erreferenduma](#); [Katalunia eta autodeterminazio-erreferenduma](#); [Autodeterminazioa da afera, ez besterik](#); [Autodeterminazio-erreferendumaz](#); [Ekidistantziak Katalunian](#); [Katalunia: Nazioarteko Komisioa, begiraleak direla eta](#); [Katalunia: autodeterminazio-erreferenduma](#); ...

LEGEA: [Autodeterminazio-erreferendumaren legea](#).

32 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/01/05/inbidiaz-begiratutako-prozesua/>.

33 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2015/08/10/kataluniaren-txanda-5/>.

34 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/05/11/ortodoxiak-ongi-kobratzen-du/>.

35 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/02/02/ezkerra-neoliberalismoan-murgiltzen-denean/>.

36 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/11/25/katalunia-gobernuaren-finantza-estategiaz-independentziari-begira/>.

37 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/12/25/eguberriko-zipriztinak/> -----> [EL PAÍS Catalunya@elpaiscatalunya](#)
[. @orioljunqueras se compromete a la "austeridad" con los inversores](#)
http://ccaa.elpais.com/ccaa/2016/12/23/catalunya/1482521047_927508.html?id_externo_rsoc=TW_CC...
vía [@el_pais](#)

2016 abe. 24

38 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/10/17/katalunia-ekonomia-pixka-bat/>.

39 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/10/12/kataluniako-independentziaz-bi-hit/>
--->

Antoni Soy: 'A Catalunya, li convé sortir de l'euro':

<http://www.vilaweb.cat/noticia/4158841/20131128/antoni-soy-catalunya-li-conve-sortir-leuro.html>.

40 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2016/12/31/referenduma-eta-haustura/>.

41 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/01/28/antoni-soy-ri-egindako-elkarrizketa/>.

42 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/02/06/antoni-soy-directa-n/>.

Eskoziari buruzko atalean ikusi dugunez, DTMkoek, eta Mosler-ek bereziki, abisua eman zuten. Eskoziako kasua ikusi ondoren, Katalunian gauza bertsua gerta ez zedin: [Eskozia eta Katalunia: DTMkoen abisua](#)⁴³.

Horrez gain, Mitchell-ek modu zehatz batez ukitu du Kataluniaren gaia, moneta propioaren erabilera aldarrikatuz: [Katalunia eta DTM](#)⁴⁴.

Azken finean, hala Eskozian nola Katalunian sakoneko 'puntu' berezi batean datza afera nagusia, eta puntua, nahitaez, ukitu behar da, analizatu behar da: ['Puntua'](#)⁴⁵

Izan ere, politikoki Kataluniako bilakaera eredugarria izan bada ere, arlo ekonomikoan noraezean dago (soilik Antoni Soy-k⁴⁶ eta beste gutxi batzuek dakite zertan ari diren), eta egoera hori kezagarria da oso.

Espero dezagun ekonomian egon diren desbideratze neoliberal mota guztiak gaindituak izango direla, eta politikan bezala, ekonomian ere eredugarria izan dadin. Hala biz!

5. Eta Euskal Herrian?

Hasierarako, hitz batzuk [mandangaz](#), linkean⁴⁷.

[Autodeterminazioaren](#) inguruko proposamen bat⁴⁸.

Ondoren, bi gai interesgarri: alde batetik, herrialdearen tamainaz, ikus ondoko linkak⁴⁹; bestetik, armagintzatik⁵⁰ at, bankugintza⁵¹ da oso garrantzitsua.

43 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2015/04/28/eskozia-eta-katalunia-dtmkoen-abisua/>.

44 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2014/11/12/katalunia-eta-dtm/>.

45 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2014/11/19/puntua/>.

46 Gehigarri batzuk: [Euroa eta \(galdutako\) ezkerria](#); [Katalan batzuek ikasi dute...](#); ...

47 [Mandangaz](#) ikus, besteak beste, ondoko linkak: [Derecho a decidir... mandangas!](#); [Euskara bantuzko hiztegi berria](#); [Mandangas \(2\)](#); [Mandangaz eta abarrez](#); [Mandangaz haratago](#); [Mandangaz arituz](#); [Mandangaz eztabaidatuz](#); [Urkullu jauna eta Mandangaren funtsa](#); [Mandanga zaborraren artean murgiltzen denean](#); [Autodeterminazio eskubidea: egon badago, nonahi](#); [Zaharrak berri, berriz](#); [ELA sindikatua: 'Maltzagaz' haratago eta mandangaz](#); [Estatus berria \(eta mandanga\)](#); [Mandanga zaharra 1931n](#); [Katalunia: mandangaren aurka, independentzia](#); [Txanpon baten bi aurpegi \(berdintsu\)](#); [Jainko-ohiaren oihartzunak](#); [Omertàren bukaerantz?](#); [Euskal parafasia politikoa \(Parafasia política vasca\)](#); [Gabriel Arestik lelokeriaz, ergelkeriaz edo dena delakoaz \(astoek aharrantzaka\)](#); [Gabriel Aresti revisited](#); [Mandangaren banderaduna](#); [Ibarretxe jauna](#);...

48 Ikus [Euskal Herriak autodeterminazio-eskubidea du, eta kito!](#); [Back to the future. Atzera etorkizunerantz: Mon dieu! Autodeterminazioa! \(2014an!\)](#).

49 Ikus ondokoak: [Ekonomia mistoa eta gobernuaren tamaina: etsenplu bat](#); [Herrialdearen tamaina, politika fiskala eta bankugintza berria](#); [Nazio-estatua ezina omen da](#); [Islandiak frogatzen du nazio-estatua bizirik eta ongi dagoela \(1\)](#); [Islandiak frogatzen du nazio-estatua bizirik eta ongi dagoela \(eta 2\)](#); [Islandia eta DTM \(Bill Mitchell-en eskutik\) \(1\)](#); [Islandia eta DTM \(Bill Mitchell-en eskutik\) \(2\)](#); [Islandia eta DTM \(Bill Mitchell-en eskutik\) \(3\)](#); [Islandia eta DTM \(Bill Mitchell-en eskutik\) \(eta 4\)](#).

50 Ikus [Bankutik lubakietara: bankugintza armatua](#).

51 Ikus ondoko linketan azaltzen dena: [Bankuak: kontulari sozialak](#); [Bankugintza: nolakoa?](#); [Bankugintza: bankuek airetik sortzen dute dirua](#).

Bereziki ondoko link hauek:

[Dirua: transakzio bertikalak eta horizontalak \(1\)](#); [Dirua: transakzio bertikalak eta horizontalak \(2\)](#); [Dirua:](#)

ICEC delakoaz, ikus linkak⁵². ICEC eta Euskal Herri, ikus oharra⁵³. **ICEC-Euskal Herria** delakoaz, ikus ondoko linkak, oharrean⁵⁴.

Arlo politikoan Euskal Herriko egoera drama bat da, tragedia hutsa. Laugarren karlistada lekuko: [Abertzaleen drama](#).

Segida:

Euskal Herriaren egoera intelektuala, arlo ekonomikoan, oso kezagarria da. Behar diren lekuetan proposatu dut, hainbat biderrez, Mosler hona ekartzea (bera prest dago)⁵⁵. Oraindik ari naiz, ari gara, itxaroten.

DTM-koen proposamenak ezagunak dira hainbat herrialdetan: AEB, Kanada eta Australiatik at, hala Europan (Britainia Handian, Alemanian, Frantzia, Italian, Suitzan, Irlandan, Espainian, Bulgarian ...) nola Euskal Herriko zenbait txokotan.

Diru Teoria Modernoa (DTM) etengabe zabaldu da munduan zehar eta gero eta gehiago doa zabalduz.

Gure herrian, UEUren bidez ahalegindu naiz zertxobait plazaratzen. Gainera, eta esan bezala, Euskal Herriko hainbat herritan aipatu ditut DTMkoen proposamenak. Oso laburtuta, eta hitz gutxitan hauexek lirateke Euskal Herrirentzako proposamenak: (i) Sarrera, **independentzia**: [Sei \(6\) urrats XXI mendean independentista izateko](#) eta (ii) Segida: [Ekonomiaz jakin nahi zenuen, eta galdetzeko ausartu ez zinen, ia guztia](#)

Gaiari dagokionez, eta sarrera gisa, hona linkean ukitutako zipritin solte batzuk⁵⁶. Hortaz, gaingiroki

[transakzio bertikalak eta horizontalak \(3\); Dirua: transakzio bertikalak eta horizontalak \(eta 4\).](#)

Segida:

[Bankugintza berriaz hitz bi](#); [Europar Batasuna: bankugintza batasun bakarra porrot egitera kondenatuta dago](#); [Bankugintza: beharrezko gogorapenak](#); [Bankugintzaz eta hitz jarioaz](#); [Moneta propioa eta bankugintza](#); [Big Banks \(Banku handiak\)](#); [Bankuak, zer egin?](#); [Bankugintza eta diruaren gaineko kontrola](#).

Greziari buruz: [Warren Mosler-ek Greziako bankuen itxieraz](#).

52 ICEC dela eta, ikus: [Europar Hiritarren Nazioarteko Komisioa \(EHNK\)](#); [ICEC: International Commission of European Citizens](#); [ICEC: 2015eko Diada eta 2017ko Sinposiuma](#); [Independentzia: euskaldunak eta Kataluniako bide](#); ...

[ICEC eta autodeterminazioaz](#), ikus: [Resolution of Venice](#); [Anna Arque Orion](#); [Katalan batzuk Orion](#).

53 ICEC eta Euskal Herriaz, ikus: [Autodeterminazioa eztabaidagai Bruselan](#); [Autodeterminazioa eztabaidagai Bruselan \(gehigarri berezia\)](#); [EPI espaziotik datozen albisteak](#); [Ipuintxoaren gehigarriak](#); [Pastiza, postre edo deserta bezala](#);...

54 **ICEC-Euskal Herria** delakoaz, ikus: [ICEC Gernikan, Aberri Egunean](#); [Ezkerra eta independentzia](#); [KATALUNIAKO AUTODETERMINAZIO-ERREFERENDUMAREN ALDEKO MANIFESTUA](#); [Kataluniako autodeterminazio-erreferendumaren alde \(prentsan\)](#); [ICEC-Euskal Herria eta Warren Mosler](#); [ICEC-Euskal Herria eta Warren Mosler \(segida\)](#); [ICEC Euskal Herria – Manifesto in support of Catalan referendum](#); [Options for prosperity](#); [Warren Mosler eta ICEC-Euskal Herria](#); ...

55 Ikus, eredu gisa, [Pour épater les basques](#).

56 Ikus ondoko linkak: [Euskal Herria independentziaranzko bidean: moneta propioa ala euroa?](#); [Euskal Herria independentziaranzko bidean: moneta propioa](#); [Euskal Herria: 25 urte galduta](#); [Italia \(eta Euskal Herria ere\) bidegurutzean](#); [Non dago dirua Europar Batasunean?](#); [EHexit \(1990eko hamarkadaren hasieratik\)](#).

bada ere, proposamen horiei begirada bat emanen diet segituan.

Independentziarako bidean

(i) Krisia nahita izan da induzitua⁵⁷

Hona hemen ukitutako puntu nagusiak:

(a) Ekonomia, bitan banandua: Ekonomia errealak 45 bilioi euro urteko versus Finantza esferako merkatuek 3.450 bilioi euro

(b) FIRE: Nondik dator krisia? Zerk edo zeinek sortu dute? FIRE: FIRE akronimoa da: *Finance, Insurance eta Real Estate*, alegia, finantza, aseguruak eta higiezin erreala

(c) KREDITUAK: Kredituak, hein handi batean, finantza arlora joan dira, ez produkzio berriak gauzatzeko, espekulatzeko baizik. Hori dela eta, jadanik existitzen ziren aktiboen prezioak altxatu dira espekulazioen bidez, askotan zaborrezko kredituak izanik, inflazioa kausatuz. Hortaz, kredituak bereizi behar dira: (i) ekonomia errealerako doazenak eta (ii) espekulaziora doazenak, FIREra.

Soilik lehenak hobetsi behar dira. Horra hor, bada, lehen ondorio garbia. Beste aldetik, kreditu horiek utzitako zorrak deflazioa eta langabezia induzitu ditu. Alegia, denbora berean, inflazioa eta deflazioa ezagutu ditugu

(d) ZORRAK: Sarrera gisa, ikus [Zorra: zor subiranoa eta zor pribatua](#)⁵⁸.

Wall Street-eko banku nagusiek, aseguru konpainia nagusiek, pentsio fondoek, hipoteka fondoek eta antzekoek *nahita* sortu dute krisia, gero estatutik diru-laguntza ikaragarriak jasotzeko. Badirudi, alderantzizko sozialismo baten aurrean gaudela: aberatsak gero eta aberatsago eta langileak, jende xehea, eta enpresa txiki eta ertainak gero eta pobregoko.

Baina zorrak ordaindu behar dira. Horretarako langileriaren soldatak murriztuko dira, austeritatea barreiatuko da. Izan ere, historian zehar lorturiko ongizatezko gizartearekin bukatu nahi dute: arlo publikoa txikituz (hezkuntza, osasungintza, ..., oro har, zerbitzu publiko guztietan)

(e) Krisia induzitua, nahita sortua..., nola jakin daiteke hori?

Randall Wray ekonomialariak eta zenbait kidek aspaldian salatu dute egoera hori, baita nola zaborrezko kreditu eta aktiboekin jolasten ari ziren eta zer dela eta krisia sortu zuten ere

Are gehiago, FBI-koek argi eta garbi zekiten, aspalditik gainera!, Wall Street-eko banku nagusiak zertan ari ziren. Link honetan⁵⁹ ikus daiteke.

(f) ONDORIOAK: Nahita sorturiko eta erabat probokatutako krisiak badauka helburu zuzen, zehatz eta garbi bat. Hauexek: langileriaren aurka eta ongizatezko gizartearen kontrako finantza gerla horretan langileria eta enpresa txiki eta ertainak menperatzea (biak daude finantza ekonomiaren menpe). Horretarako datoz, hain zuzen ere, austeritatea eta murrizketak.

57 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarra/gizarte-zientziak/ekonomia/krisia-nahita-izan-da-induzitua>.

58 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/03/27/zorra-zor-subiranoa-eta-zor-pribatua/>.

59 Ikus <http://neweconomicperspectives.org/?s=FBI>, (orri batzuk).

(g) Merkatuak: merkatuak ez dira 'anonimoak'. Merkatuek izen-abizenak dauzkate, Hona hemen zeintzuk agintzen duten merkatuetan: inbertsio-bankuak, aseguru-konpainiak, pentsio-fondoak eta espekulazio-fondoak (alegia, aktibo, obligazio eta deribatuak saltzen dituztenak).

(h) Diru jaulkitzaileak eta diru erabiltzaileak: Bi gobernu mota desberdin azaltzen dira mundu mailan:

For currency-issuing governments such as Britain, Japan and the US, there was no risk of governments running out of money,

eta beste aldetik,

Euro-zone states, which had opted to use a currency they didn't issue.

(i) Eurolandiatik kanpo ez omen dago irtenbiderik?

Zer esan orduan Islandiaz⁶⁰? Norvegiar? Suitzar? EFTAz?

(j) Zer esan nahi du herrialde subiranoak?

Banku zentralak zuzenki Gobernuaren zorra eros dezake beti, eta horrela gastu publikoa erraztu, bono merkatura jo gabe. Beste aldetik, atzerritar truke merkatuetan libreki flotatzen du monetak; gainera, gobernuak ez du behar maileguz hartzen atzerritar monetetan. Ondorioz, edozein herrialde subiranok ez du inolako solbentzia arriskurik

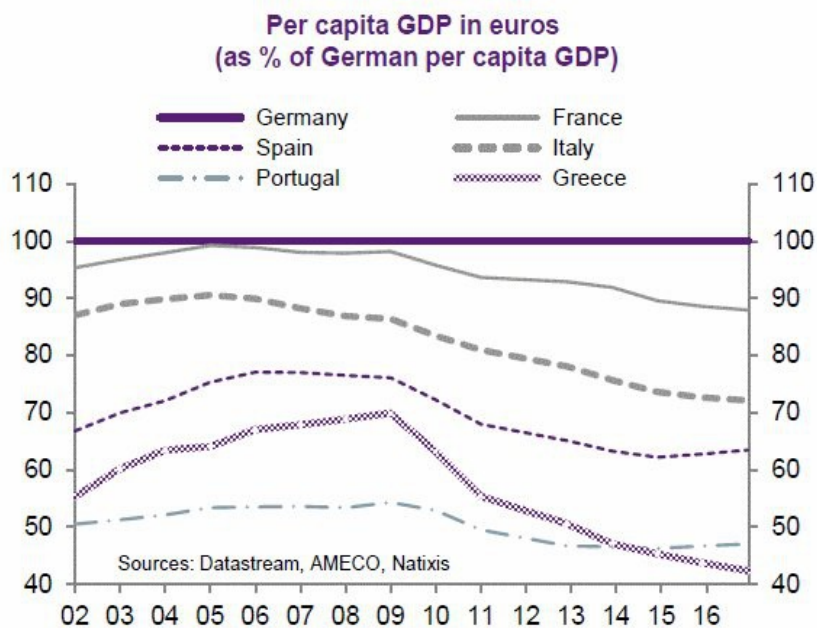
(k) Politika Fiskala, zer esan daiteke horren inguruan?

Warren Mosler-en legea: *There is no financial crisis so deep that a sufficiently large tax cut or spending increase cannot deal with it*

(l) Zein da Alemaniaren rola?

Gaur egun bankuak dira nagusi, nazioarteko banku handiak, eta Ramonet-ek aipatutakoak: "Inbertsio-bankuak, aseguru-konpainiak, pentsio-fondoak eta espekulazio-fondoak..." Haiek planifikatu dute ekonomia, batez ere finantza ekonomia (egun garrantzitsuena dena). Hau da, Wall Street da, mundu mailan, 'komite zentrala', eta beste maila apalago batean, EBn, Europar Banku Zentrala, eta berorren atzean dagoen Alemaniako Bundesbank.

60 Islandiari buruz, ikus ondoko linkak: [Islandia: eredurik ereduena](#); [Islandiak DTM behar du](#); [Islandia: emakumeen garrantzia](#); [Genero desberdintasuna Munduan eta Islandian](#); [Islandia eta genero desberdintasuna: alokairu berdinetarantz](#); [Islandia: moneta propioaren garrantzia](#); ...

(m) Zer egin Eurogunean?

Gogoratzekoak: EBZ euroaren jaulkitzailea da, beraz ez du inongo errenta murrizketarik. Hortaz, EBZk euroak gastatu eta banatu egin ditzake, nahitara, inolako muga nazionalik gabe, alegia, EBZk ez dauka ezelako kaudimen- edo solbentzia arazorik.

Oharra: EBZk teklatuaren bidez sortzen ditu euroak, nahi eta behar diren beste.

(n) Mosler-en proposamena:

Mosler-ek ondoko neurriak proposatu ditu: Urtero EBZk BPG osoaren %8ko euro ordainketak egingo dizkie eurokide gobernuei, *per capita*ko oinarrian. Gainera, EBZk ELR programa, edo lan bermeko programa (*employer of last resort*, alegia, azken baliabideko enplegatzaile gisa) finantzatuko du.

Oharra: Teklatu baten bidez egin daitezke horrelako ordainketak eta finantzaketak. Kostua zero da.

Argi geratu al dira krisiaren kausak eta krisiari aurre egiteko proposamen zehatzak?

(ii) Europa Munduan⁶¹

(A) Nazioarteko ekonomia eta 'Inperialismoa'⁶²:

Hi monetary analysis is generally confused due to what appears to be a lack of understanding/comprehension of monetary operations

(Warren Mosler-ek niri bidalitako e-posta, 2014an)

(B) Txina, Japonia, Europa eta AEB:

Kanpo-zorrari dagokionez, AEBko 4 bilioi⁶³ dolarreko kanpo zorra dolarretan da nominatua, ez atzerriko monetan. Hortaz, ez dago inolako arazorik ordaintzeko (alderantziz, atzerriko monetan

61 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarra/gizarte-zientziak/ekonomia/europa-munduan-power-point>.

62 Ikus [Nazioarteko ekonomia eta 'Inperialismoa'](#).

63 Amerikar bilioia, i. e., mila milioi europar.

nominatua izan balitz AEBk arazoa izango luke).

Caveat: Atzerritarrek AEBko Altxor Publikoko edo beste motatako bonoak erosteak ez dauka inongo zerikusirik AEBk bere 'inperialismoa' finantzatzeko, zeren AEBk nahi duen beste moneta jaulki baitezake. Izan ere, AEBko gobernu-gastu guztia "banku kontuetan zenbakiak markatuz" lortzen da, aspaldian ez dena FEDko nagusiak, Ben Bernanke-k, esan zuen moduan

(C) Michael Hudson eta Warren Mosler⁶⁴:

Hudson: Dolar estandarrak, internazionaliki, funtsean esan nahi du AEBko ordainketa-balantzaren defizita -zeina hamarkadak direla, ia osoa militarra izan den- atzerritar banku zentralako erreserba monetarioen oinarria dela. Hortaz, munduko erreserba monetarioak maileguak dira gainontzeko mundua inguratzen duten AEBko militarrek finantzatzeko

Mosler: Ezta pentsatu ere ez. AEBko militarrek gastatzen dutenean, ondasun errealak eta zerbitzuak erosten dituzte gogo oneko saltzaileengandik merkatu prezioetan. Hori gertatzen da munduko herrialde gehienetan, gehienek BZ ez daukatenak; BZ horiek edozein truke errazteko etengabe dolar balantzeak metatzen dituzten. Militarrek gastatzen duten gainontzeko gobernuak gastatzen duen bide beretik, Fed-i agindua emanez saltzailearen Fed kideko bankuaren (edo korrespondente) kontua kreditatzeko

(D) Finantza krisia, historia sekretua:

FED: krisitik munduko banku zentral gisa atera da, nagusiki AEBko interesak zerbitzatzeko segitzen duen bitartean. FED banku zentral global moduan ari den arren, haren erabakiak moldatzen dituzte AEBko interesek

(E) FED:

Banku Zentral baten azken baliabideko mailegu emailearen zeregina mugatu gabeko fondoak hornitzea izan ohia da. Fed-ek sortu ditzakeen dolarren kopuruan inongo mugarik ez dagoenez, inolako merkatu eragilek ezin dezake hartu inolako espekulazio jarrerarik beraren aurka.

NMF: Nazioarteko Moneta Fondoak baliabide mugatuak dauzka, kideak diren herrialdeek hornituak

ONDORIOA: 2008ko historia sekretuak erakusten duen bezala, Fed-n nork daukan sarbiderik da garrantzitsua

Aipatu bezala, Fed da nagusia mundu mailan.

Nola funtzionatzen du Fed-ek? Ben Bernanke-k jakinarazi zuen moduan, AEBko gobernu gastu guztia gauzatzen da banku kontuetan zenbakiak markatuz. Hasten da ondasun edo zerbitzu bat AEBri egindako salmenta batekin, non atzerritar konpainia ordaindua den dolarretan; dolarrek AEBko banku kontu bati haren izenean egindako kreditua da, zuzenean edo zeharka. Normalki, konpainiak orduan dolar horiek saltzen ditu herrialdeko moneta lortzearren, bere herrialdeko moneta betebeharrak betetzeko, eta haren balantze orria oro har moneta horretan dago, non atzerritar moneta jabetzak espekulatibotzat hartzen diren.

Dolar horiek saltzen badira, herrialdeko moneta igotzen da. Baldin eta BZ-k ez badu nahi herrialdeko moneta gora igo, dolarrek erosiko ditu eta beraiek eduki bere Fed-eko kontuan. Orokorki atzerritar BZ-k bere Altxor Publikoko tituluak erosten dizkio AEBko Altxor Publikoari merkatuan berak jadanik erositako dolarrekin. Ez du atzerritar transakziorik egiten AEBko Altxor Publikoarekin.

64 Ikus [Mosler-en eta Hudson-en arteko eztabaida](#).

Dolarrak bankuko Fed-eko kontutik BZ-ko Fed kontura doaz. Atzerritar herrialdeak zehazki ezagutzen ditu zer nolako terminoak eta baldintzak dauden berak erabakitzen duenean AEBri ondasun erreal eta zerbitzuen salmenta, Fed-eko dolar balantzeen trukean, erraztea. Atzerritar sektoreak dolarreko aktibo finantzarioak metatzeko desioak permititzen du gobernu defizita handiagoa izateko bestela baino, inflazioa sortu gabe.

Esportazioak kostu errealak dira eta inportazioak onura errealak, AEBk izugarriro onura ateratzen du merkataritza defizitik. Hortaz, AEBrako herrialdeen esportazio netoak beraien makroekonomien kalterako dira⁶⁵

(F) Mundutik, EBtik igaroz... Euskal Herrira:

(a) AEB: proposamenak⁶⁶

(b) EB: proposamenak⁶⁷

(c) ... Euskal Herrira etorriz, Euskal Herria: proposamenak⁶⁸

Ulertu al da zertan datzan AEBko 'inperialismoa', baita dolarraren eta Fed-en rolak ere?

(iii) Litekeena ote eurogunean austeritatearekin bukatzea?⁶⁹

(a) Moneta subiranoa:

Moneta edo dirua ez da gauza material bat, aktibo-pasibo bat baizik, hots IOU (*I owe you*) bat, alegia, 'zor dizut' bat. Moneta bati estatuak ematen dio balioa, zergapetzearen bidez. Estatuak aukeratzen du zein monetatan ordaindu behar diren zergak.

Estatu subirano batek bere moneta propioa jaukitzen du. Berak nahi eta behar duen beste moneta jaukitzen du. Estatu horrek bera moneta debalatu ahal du, kasu, esportazioak areagotzeko. Halaber, estatu horrek politika fiskal apropos bat martxan jar dezake

Moneta horrek, beste monetekin batera, flotatu egiten du. Edozein herrialde subiranok ez du inolako solbentzia arriskurik

(b) Ekonomia hitz gutxitan:

(i) Eskari agregatuaren eskasia da giltza.

(ii) Euroari buruzko aurreikuspena: azken 20 urteko aurreikuspenik handiena DTMkoek egin dute.

(iii) Ezjakintasunaren krisia: austeritatea da ezjakintasunaren krisi honetan guztiok adostu duten

65 Halaber, ikus [Warren Mosler-ek merkataritza defizitaz. Nork nori hornitzen dizkio fondoak?](#)

66 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2013/02/14/mosler-en-proposamenak-aebetarako/>.

67 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/05/21/warren-mosler-en-proposamenak/eta> <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2013/02/14/mosler-en-eurolandiarako-proposamena/>.

68 Aurrerago ikusiko ditugu proposamen horiek.

69 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarrea/gizarte-zientziak/ekonomia/litekeena-ote-eurogunean-austeritatearekin>.

gauza bakarra

(iv) Zor subiranoa eta solbentzia loturik daude

(c) Eurolandia:

Banku zentrala badago bai, baina ez altxor publikoa. Hona neurri zorrotza: defizit publikoa, BPGren %3 izatea.

Krisitik ateratzeko eskari agregatua handitu behar da, horretarako, politika fiskala erabili behar da: alegia, defizit publikoa handitzea.

(d) Zer egin Eurogunean?

EBZ dela eta: EBZ euroaren jaulkitzailea da, beraz ez du inongo errenta murrizketarik. EBZk euroak gastatu eta banatu egin ditzake, nahitara, inolako muga nazionalik gabe: EBZk ez dauka ezelako kaudimen- edo solbentzia arazorik.

Oharra: EBZk teklatuaren bidez sortzen ditu euroak, nahi eta behar diren beste.

(e) Mosler-en proposamena⁷⁰:

Urtero EBZk BPG osoaren %8ko euro ordainketak luzatzea eurokide gobernuei, *per capitako* oinarrian. EBZk ELR programa, edo lan bermeko programa (*employer of last resort*, alegia, azken baliabideko enplegatzaile gisa) finantzatzea.

Oharra: Teklatu baten bidez egin daitezke horrelako ordainketak eta finantzaketak. Kostua zero da

(f) Europako ezkeraren porrota:

Eskoziaren kasuan, Britainia Handiko libra erabili nahi izatea eta bertako altxor publikoa Eskoziarako.

Italian eta euroguneke beste edozein estatu kidetan: Zirkulu karratuaren bila. Alegia, eurogunean segitzea eta aldi berean austeritatearekin bukatu nahi izatea.

Greziaren kasu lotsagarria: Grexit ala kapitulazioa?⁷¹

(g) Eurolandiatik kanpo ez omen dago irtenbiderik:

Jadanik aipatu dugunez, zer gertatzen da Islandian? Norvegian? Suitzan? Oro har, EFTAn?

(h) Krisi ekonomikoaz haratago: moneta propioa ala euroa?

Greziak (eta Eskoziak nahiz Italiak) bere moneta propioa erabil lezake, printzipioz. Horretarako baldintza bakarra: Grezia errepublika independente gisa eratzea: gobernu bat, eta gobernu horrek moneta propioa, drakma berria jaulkitzea, Banku Zentralaren bidez eta Altxor Publikoaren laguntzarekin.

Oharra: DTMz jabetzea da funtsa gehi DTM ongi aplikatzea.

(i) Mosler Ekonomia⁷²:

70 Jadanik ikusia 67. oharrean.

71 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2015/04/12/grexit-ala-kapitulazioa/>.

72 Ikus [Warren Mosler-i buruz egindako lanak \(2009tik 2017ra\)](#).

- (1) *Taxes function to regulate aggregate demand, and not to raise revenue per se*
- (2) *The funds to pay taxes and buy government securities come from government spending*
- (3) *MOSLER'S LAW: There is no financial crisis so deep that a sufficiently large tax cut or spending increase cannot deal with it*

(j) Udaberri ekonomikoa⁷³

Argi gera bedi: austeritatearekin bukatu ahal da. Warren Mosler-ek erakutsi digu zer eta nola egin!, baita beste DTMko kideek ere noski,-

(iv) Bideragarria ote da euskal estatu independentea?⁷⁴

(A) Quosque tandem? Noiz arte?

Hona hemen aipamen bitxi batzuk:

- (i) "Katalunia, geroari begira, eta Euskal Herria, berriz, iraganari lotua. Gatazkaren zauriak konpontzeko premia ez da aitzakia, bestelako dinamikak abiatzeko benetako eragozpena baizik" (Imanol Murua)
- (ii) "Oraingo eztabaida ez da independentzia bai ala ez. Gauza sakonagoak landu behar ditugu" (Andoni Ortuzar)
- (iii) "Aunque la izquierda aberzale la constituyeran solo cuatro, debería tener un plan, un proyecto, una hoja de ruta, un contacto constante con otras fuerzas y un recorrido por todo el mundo para dar a conocer sus objetivos" (Javier Sádaba)

(B) Euskal Herria independentziaz bidea: moneta propioa ala euroa?

Euskal Herriak bere moneta propioa (edozein delarik haren izena) erabil lezake, printzipioz. Horretarako lehen baldintza, *sine qua non*, EH errepublika independentea eratzea izango litzateke, lehen aldiz gure historian: gobernu bakar bat EH osorako, eta gobernu horrek moneta jaulkitzea, Banku Zentralaren bidez eta Altxor Publikoaren laguntzarekin.

Bigarren baldintza: Diru Teoria Modernoa ongi menperatzea.

(C) EHren gaurko egoera ekonomikoa:

Jakina denez, hala Baskongadetan nola Nafarroan zein Iparraldean moneta bakar bat erabiltzen dugu: euroa.

Beste aldetik, hala Baskongadetan nola Nafarroan haziendak ditugu. Iparraldean, aldiz, Baionako Merkataritza Ganbara dugu. Horiek dira, *for the time being*, gure nolabaiteko 'Altxor Publiko'aren adarrak edo izan beharko liratekeenak.

(D) EHren egoera politikoa:

Politikoki EH eratu beharra dago. Hona hemen proposamen bat: Euskal Herriko konfederaziorantz

73 Ikus https://www.youtube.com/watch?v=-_YH_H3X9-g.

74 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarra/gizarte-zientziak/ekonomia/bideragarria-ote-da-euskal-estatu-independentea>.

abiatzea, gauden egoera desberdinetatik abiatuz⁷⁵

(E) Warren Mosler eta euroa:

Aipatua dugu jadanik:

Teklatuaren bidez...⁷⁶

Warren Mosler-en proposamen dotorea, euroa erabiliz⁷⁷

Teklatuaren bidez...: Eurolandian ere⁷⁸

(F) Non dago dirua?

Europar, ba ote dago dirurik? Bai! EBZ-n!

Hortaz, euroa erabiltzea da EH osorako proposamena.

(i) Alde ona: Baskongadetan, Nafarroan eta Iparraldean jadanik jendeak, enpresek eta erakunde publikoek euroa erabiltzen dute.

(ii) Alde txarra: Ez daukagu Banku Zentralik ezta Altxor Publikorik ere, baina haziendak bai, eta horiek oso garrantzitsuak izan daitezke gure etorkizun hurbilean.

(G) Banku Zentrala Euskal Herrian?

Baskongadetan Espainiako BZren 'adarra' martxan jartzea litekeena da. Era berean, Nafarroan Espainiako BZren 'adarra' martxan jar liteke. Zergatik ez?

Frantziak ez du onartzen gure Iparraldea. Baina Baionako Merkataritza Ganbara hortxe dago.

(H) Proposamen zehatz bat:

Espainiako Banku Zentral horien 'adarrak' martxan jarriko diren bitartean (Euskal Herriko BZ lortzarren!), hona hemen proposamen zehatz bat: [defizita BPGren %3tik %8ra igotzea](#).

Mosler-ek dioenez, Europako Banku Zentralak (EBZ) euroak jaulki ditzake inolako arazorik gabe, behar diren beste euro eta teklatuaren bidez.

Euro multzo hori EBko estatuetan banatu ahal da, populazioaren arabera.

(H-1) Proposamenaren oharra (1):

Estatuek gastatzen dute EBZri esanez euro horiek banku kontu egokietan gehitzeko. Kreditu bat da besterik ez.

Arazoa da EBZk ezetza ematen badu. EBZk ezetza esateko mehatxua erabiltzen du austeritatea derrigortzeko.

(H-2) Proposamenaren oharra (2):

Erregelak aldatu daitezke, Europar Batasuneko (EB) defizit publikoa handitu daiteke. Aipatu bezala,

75 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarra/gizarte-zientziak/ekonomia/euskal-herriko-konfederaziorantz>.

76 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2013/06/20/teklatuaren-bidez/>.

77 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/05/21/warren-mosler-en-proposamenak/>.

78 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2013/06/20/teklatuaren-bidez-eurolandian-ere/>.

defizita BPGren %3tik % 8ra igo daiteke.

Europako Banku Zentralak (EBZ) bermatu dezake gehikuntza hori esplizituki.

Ezezkoan, eta EBk ez badu onartzen aurreko berme hori, moneta propioa (euskoa) martxan jartzea izan daiteke bigarren proposamena.

(Ikus *Ongi etorri euskoa*⁷⁹)

(I) Zehazki:

Hortaz, aipatutako banaketaren bidez, EBZ-tik Frantziara **X** euro joango lirateke eta Espainiara **Y**. **X** euro haietatik, eta Iparraldeko biztanleriaren arabera, Baionako Merkataritza Ganbarari **w** euro dagozkio.

Y euro haietatik, Baskongadetako hiru Diputazioei, biztanleriaren arabera, **z** euro dagozkie, eta **v** euro Nafarroako Diputazioari, hots, nafar Gobernuari.

Modu horretan, hala Iparraldean nola Hegoaldean dirua egongo litzateke arlo publikoko betebeharrak eta beharrianak betetzeko: **w + z + v** euro.

(J) Dirurik badago:

Inbertsio publikoa finantzatzeko, enpresa txiki eta ertainerako diru laguntzak emateko, irakaskuntzan eta heziketan dirua sartzeko, gauza bera osasungintzan, eta, nola ez!, 62 urtetik aurrera, erretiro duinerako behar den beste euro erabiltzeko.

Baita lan bermeko programetan aritzeko ere.

Beraz, dirurik badago⁸⁰

Non? EBZn 'dago'. Baina diru hori ez da objektu bat. Dirua teklatuaren bidez sortu ahal du EBZk. Kostua zero da.

(K) Bi aukera desberdin:

Warren Mosler-en ildotik doana, **euroa** erabiliz,

edo

Moneta propioa, **euskoa** erabiliz.

Argi, hortaz? Gaurko baldintzetatik abiatu daiteke bihar izango den euskal estatu independentea!

(v) DTM lau eskematan (euroa eta lira)⁸¹

Hona hemen Italiako Rete MMT-koek egindako lau eskema⁸².

79 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarrea/gizarte-zientziak/ekonomia/ongi-etorri-euskoa>. Aurrerago zehaztuko dugu bigarren aukera hori.

80 Ikus [Non dago dirua Europar Batasunean?](#) ----> Andrea Terzi.

81 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarrea/gizarte-zientziak/ekonomia/dtm-lau-eskematan-euroa-eta-lira>.

82 Ikus [La MMT in 4 schemi – Meetup: http://files.meetup.com/207896/ReteMMT%20volantino.pdf](http://files.meetup.com/207896/ReteMMT%20volantino.pdf).

CHE COS'È LA MMT

La **MMT** (Modern Money Theory) è una scuola economica che descrive il funzionamento dei sistemi monetari moderni e dimostra come raggiungere **piena occupazione** e **stabilità dei prezzi**.

La MMT in 4 schemi

quattro semplici schemi per comprendere la crisi economica

L'AUSTERITÀ

I soldi per l'economia sono come l'acqua per un campo.
L'austerità toglie acqua al campo, uccidendolo.
Toglie soldi all'economia, bloccandola.

L'unica possibilità per ridare vita all'economia
è irrigare il campo: fare
SPESA A DEFICIT.

LO STATO DEVE SPENDERE A DEFICIT!

Il deficit dello Stato è **LA RICCHEZZA DEI CITTADINI**. Più lo Stato spende a deficit, più i cittadini si arricchiscono, facendo ripartire il ciclo dell'economia. L'unico limite alla spesa dello Stato è la capacità produttiva del sistema economico. La disoccupazione è la prova che nel sistema ci sono risorse (umane) inutilizzate. Per poter spendere a deficit, l'Italia deve tornare ad avere una moneta sovrana.

Il **DEBITO PUBBLICO** è la somma dei **DEFICIT** progressivi, quindi è il **RISPARMIO** dei cittadini.
Il debito pubblico è un problema solo se denominato in una valuta che lo Stato non emette (Euro).
Se lo Stato emette la valuta il debito pubblico è **SOLO UNA SCRITTURA CONTABILE.**

CHI È RETE MMT

L'associazione **Rete MMT** è uno dei soggetti di riferimento in Italia per chi si avvicina alla scuola economica della **Modern Money Theory (Teoria della Moneta Moderna)**.

Lavoriamo per promuovere una cultura economica che ripudi l'austerità e che favorisca invece la piena occupazione e il benessere dei cittadini.

per informazioni: www.retemmt.it | info@retemmt.it

Hurrengo eskema honetan, ikus daiteke EBZ-k nazioarteko banku handiei euroak eskaintzen dizkiela interes-tasa oso baxuan.

STATO CON MONETA NON SOVRANA (EURO)

Lo Stato non può più dare al campo l'acqua che necessita: deve chiedere in prestito **TUTTI** i soldi che spende e **DEVE RESTITUIRLI CON GLI INTERESSI!** Se non li ottiene, il campo rimane senz'acqua.

Gero nazioarteko bankuek estatuari euroak maileguz ematen dizkiote interes altuagoan.

Demagun etsenplu bat:

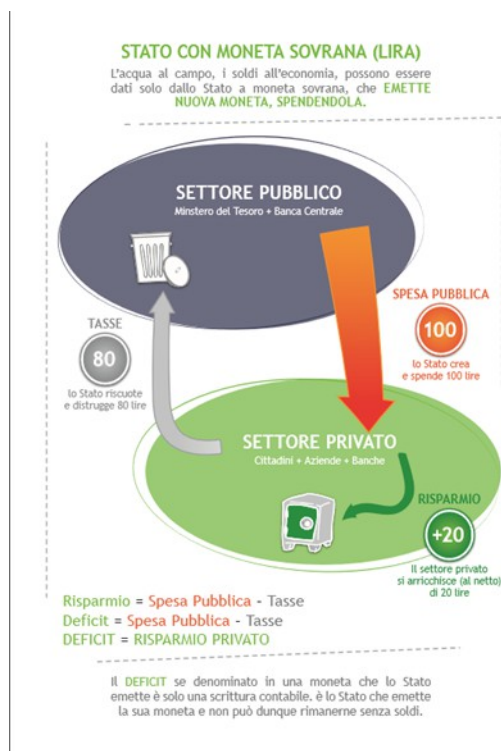
Gastu publikoa 100 baldin bada, sektore pribatuak estatuari 105 itzuli behar dizkio. Maileguz hartutakoa (100) gehi interesak (5). Hortaz, sektore pribatuak 5 galtzen ditu.

Estatua, kasu honetan Italia, moneta jaulkitzailea ez delako, soilik moneta erabiltzailea, euro barik gera daiteke.

Austeritatea da 'afera': Estatuak maileguz hartutako diru guztia (100) gehi interesak (5) itzuli behar dizkie nazioarteko bankuei.

Horixe da gaur egungo egoera, non nazioarteko banku handiak nagusiak diren.

Beheko eskeman, aldiz, estatuak moneta subiranoa (lira berria) jaulkitzen eta erabiltzen du.

Kasu honetan, sektore publikoan Banku Zentrala eta Altxor Publikoa daude, biak Italiako Parlamentuaren agindupean.

Lehengo etsenplu berbera erabiliz:

Gastu publikoa 100 lira baldin bada, estatuak sortu (jaulki) eta gastatzen ditu 100 lira horiek. Estatu ezin da inoiz lirarik gabe geratu. Defizita izendatzen da estatuak berak jaulkitzen duen moneta batean (liran).

Demagun etsenplu gisa, sektore pribatuak 20 lira aurrezten dituela, aurrezki netoa. Sektore pribatuak zergatan 80 lira itzultzen dizkio estatuari, zeintzuk *ezabatuak* izaten diren.

Aurrezki: gastu publikoa - zerga ---> $100 - 80 = 20$

Defizita: gastu publikoa - zerga ---> $100 - 80 = 20$

Defizita (20) = Aurrezki pribatua (20)

Azkoitian emandako hitzaldian⁸³, kasu, azkeneko bi eskemak erabili genituen Euskal Estatu independentearen *bideragarritasuna* eztabaidatzean.

Hitzaldi horretan, lira barik, balediko⁸⁴ *euskoa* izan zen gure moneta nazionala⁸⁵.

83 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2015/04/14/hitzaldia-azkoitian/>.

84 *Baledi* eta *balitz* bereizten ditugu: *baledi* potentziala, *balitz* irrealia,

85 Gehigarriak: [Italia \(eta Euskal Herria ere\) bidegurutzean; Independentziaren garaia politikan eta ekonomian; Eurlandia: euren ala ez?; EHexit \(1990eko hamarkadaren hasieratik\).](#)

Beraz, Italia eredu gisa hartuz, argi bereizten dugu Italian euroaren funtzionamendua (non merkataritza-banku erraldoiek agintzen duten) eta moneta propioa erabiliz, libra berriaren funtzionamendua. Bigarren kasuan, Italiako Banku Zentralak nahi duen beste lira berri jaulki dezake, inolako arazorik gabe.

(vi) Ongi etorri euskoa!⁸⁶

Hona hemen Euskal Herrian moneta propioa, moneta berri bat, eusko izenekoa kasu, martxan jartzeko zer egin beharko genukeen, Horrela ez egitean, desastre hutsa gerta liteke!

(a) Aurkeztu euskoa:

Bi eginkizun nagusi: (i) Behartu euskal zerga guztiak euskotan ordainduak izatea eta (ii) Gobernu enplegatu guztiak euskotan ordainduak izatea.

Horrekin, eginbeharra burututa dago⁸⁷.

(b) Zer ez da aldatzen?

Ondokoak hartu behar dira kontuan: (i) Zerga eta alokairu nominalak ez dira aldatzen; (ii) Banku pasiboak ez dira birnominatuak; *Currency carry trade* delakoa eta gobernu bonoak ez dira birnominatuak; eta Ez-gobernuko kontratu pribatuak ez dira behartuak birnominatuak izateko.

(c) Gobernu kontratuak:

Hona hemen bi irizpide nagusi: (i) Gobernu kontratu berriak euskotan izendatzen dira eta (ii) Dauden gobernu kontratuak birnegoziatuak izan behar dira euskotan, elkarren arteko onarpenarekin.

(d) Euskal Herriko Bankua:

EHko gobernuak gordetzen ditu legalki edukitako aktibo neto guztiak, barne artelanak, eraikinak, altzairuak, urrea eta abar. Gainontzeko balantze orriko beste sarrera guztiek Europar Banku Zentralen (EBZ) jabetza gisa izaten segitzen dute.

(e) EHren banku zentral berria (EHBZ):

Ezaugarriak hauexek dira: (i) EHBZ berria banku publikoa da; (ii) Ez dago kapital egitura; Soilik euskoko kontuak daude; Ofizialak Parlamentuak aukeratzen ditu eta Banku pribatuek EHBZ-n kontu bat daukate.

(f) EHBZren funtzioak:

Hona funtzio desberdinak: (i) Gobernu ordainketen eta diru-sarrereren prozedura; (ii) Bankuen arteko konpentsazioa; Mugarik gabeko gordailu aseguruua (eusko kontuak) hornitu; Mugarik gabeko banku likidezia hornitu; Kide bankuko baimenak sortu eta Kide bankuak erregulatu eta ikuskatu .

(g) Moneta politika:

Zehatza izan behar da, alegia: (i) EHBZ (eusko) kontuak interes eramailerik gabekoak dira; (ii) Gobernu

⁸⁶ Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarra/gizarte-zientziak/ekonomia/ongi-etorri-euskoa>.

⁸⁷ Bi ohar nagusi: (a) [Iparraldeko 'euskoa' faltsukeria da, galanta gainera](#) eta (b) [Euskoaren sormena, hutsetik](#).

gastu netoak kide bankuetako EHBZ kontuetan geratzen dira (ez gobernuko pasiboak) eta (iii) Ez dago bankuen arteko maileguz ematerik.

(h) Politika fiskala:

Politika fiskalaz, haxe da garrantzitsuena: (i) EHBZk trantsizio lanpostuak finantzatzen ditu, *Job guarantee*, hots, lan bermea, dela medio; (ii) Politika fiskalaren helburuak: outputa eta enplegua; eta 0%ko interes politikarekin, gobernu defizitaren tamainak *per se* ez dauka ondorio fiskal negatiborik.

(i) Eta Gobernuak?

Gobernuak gastatzen duenean soilik bi gauza gerta daitezke: (i) Dirua erabiltzea zergak ordaintzeko ala (ii) Dirua aurrezki pribatua bilakatzea.

(j) Merkataritza optimizatzea:

Dakigunez, (i) Esportazioak kostu ekonomiko errealek dira eta (ii) Inportazioak mozkin ekonomiko errealek dira.

Lortu behar dena haxe da: Optimizatutako merkataritza-termino errealek.

(k) Aberastasun erreala:

Beraz, aberastasun erreala haxe da: Barnean ekoiztutako ondasun eta zerbitzu errealek Gehi inportazio errealek Ken espotazio errealek.

Enplegu osoak eta optimizatutako merkataritza-termino errealek aberastasun erreala optimizatzen dute.

(l) Inbertsioa:

Inbertsioa salmenten iragarpenaren funtzioa da. Beste aldetik, inbertsioak halaberrez 'bazerterzen du' kontsumoa merkatu ekonomia batean.

Dakigunez, aurrezkoa inbertsioaren kontabilitate dokumentua da. Hortaz, enplegu osoan, hazkundera mugatuta dago lan-indarraren gehikuntzara eta produktibitatearen gehikuntzara.

(m) Zergapetzea:

Punturik garrantzitsuenak hauexek dira: (i) Zergapetzeak funtzionatzen du langabezia sortzeko; (ii) Zergapetzeak eskari agregatua aldatzen du; (iii) Transakzioen zergek funtzionatzen dute bilatutako transakzioak murrizteko; (iv) Aktibo zergek aktibo horietarako eskaria moderatzen dute eta (v) Adostasuna zergapetzearen kostua da.

(n) Azpiegitura publikoa helburu publikorako:

Hona hemen kontuan hartu behar diren puntuak: (i) Bankugintza/Ordainketen sistema; (ii) Ondasun eta zerbitzu estrategikoak; (iii) Korporazio egitura; (iv) Segurtasun, osasun eta heziketa publikoak: (v) Erretiro errenta; (vi) Lan egiteko gauza ez direnentzako sostengua; eta Lan egin nahi duen guztientzako trantsizio enplegua (alegia, *job guarantee* edo lan bermea).

(o) Kapitalismoa:

Dakigunez, (i) Salmentek gidatzen dute outputa eta enplegua; (ii) Salmentak = alokairuak + mozkinak = errenta osoa ; (iii) Gastatu gabeko alokairuak edo mozkinak = saldu gabeko outputa; (iv) Politika monetarioak ez du gasturik gehitzen; (v) Hedapen fiskalak berdintzen du 'gastu hutsune' bat; beraz, (vi) Langabezia ezinbestean froga da defizit publikoa txikiegia dela.

(p) Elkarrizketa Warren Mosler-ekin⁸⁸:

Euskal Herriak (eta Greziak zein Eskoziak nahiz Italiak edo Kataluniak) [bere moneta propioa erabil](#)
[lezake](#)

Argi eta garbi geratu al da Euskal Herriko afera, independentzia ekonomikoa dela eta?

To know or not to know, that's the question!

Jakin ala ez jakin, horra hor arazoa!

Ad Majorem Vasconum Libertatem

joseba felix tobar-arbulu (donejurgi⁸⁹)

(Balpardan, Donejurgin, 2017ko uztailean)

PS: Lantxo hau Jose Luis Alvarez Enparantza lagun eta adiskideari, Txillardegiri, bera gogoratuz, egindako omenaldi xumea da. Bost urte joan dira hil zenetik eta oraindik faltan botatzen dut.

88 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/otarra/gizarte-zientziak/ekonomia/elkarrizketa-warren-mosler-ekin>.

89 Donejurgi: ikus [Umezurtz? : http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/03/25/umezurtz/](http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2017/03/25/umezurtz/).